

Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy
(Coleoptera) Zachodniej Polski.
Część 13. Scarabaeidae, Aphodiinae: *Melinopterus*, *Nialus*,
Nimbus, *Otophorus*, *Oxyomus*.

Contributions to the knowledge of beetles distribution
in Western Poland.

Part 13. Scarabaeidae, Aphodiinae: *Melinopterus*, *Nialus*,
Nimbus, *Otophorus*, *Oxyomus*.

Marek BUNALSKI¹, Szymon KONWERSKI², Marek PRZEWOŹNY³,
Rafał RUTA⁴

¹Katedra Entomologii i Ochrony Środowiska, Wydział Ogrodnictwa i Architektury
Krajobrazu UP, ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań,
marek.bunalski@up.poznan.pl

²Zbiory Przyrodnicze, Wydział Biologii UAM, ul. Umultowska 89,
61-614 Poznań, szymkonw@amu.edu.pl

³Zakład Zoologii Systematycznej, Wydział Biologii UAM, ul. Umultowska 89,
61-614 Poznań, hygrotus@amu.edu.pl

⁴Katedra Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej, Wydział Nauk Biologicznych
UWr, ul. Przybyszewskiego 63/77, 51-148 Wrocław, scirtes@biol.uni.wroc.pl

ABSTRACT: The faunistic data concerning 7 species belonging to the genera of *Melinopterus*, *Nialus*, *Nimbus*, *Otophorus*, and *Oxyomus* from the subfamily Aphodiinae have been presented. The provided data come from the observations and field work conducted in Western Poland over the last few decades, with one case pertaining also to historical materials.

KEY WORDS: Coleoptera, Scarabaeidae, Aphodiinae, *Melinopterus*, *Nialus*, *Nimbus*, *Otophorus*, *Oxyomus*, Western Poland, chorology, new data.

Wstęp

Rodzaje stanowiące przedmiot niniejszego opracowania, podobnie jak omawiane we wcześniejszych publikacjach (BUNALSKI i in. 2016, 2017, 2018), wielokrotnie zmieniały swój status, a przez znaczną część ubiegłego wieku traktowane były jako podrodzaje w rodzaju *Aphodius* (np. STEBNICKA 1976, BARAUD 1992, BUNALSKI 1996a, 1999, 2006). Ponieważ nie doczekały się one w Polsce całościowego opracowania, dlatego informacje dotyczące rozmieszczenia poszczególnych gatunków rozrzucone są po różnych pracach o charakterze faunistycznym i listach inwentarzowych. Dane zawarte w „Katalogu Fauny Polski” (Burakowski i in. 1983), a pochodzące z zachodniej części kraju, należałoby uzupełnić o informacje zawarte w późniejszych publikacjach: BAJERLEIN 2004, 2011; BUNALSKI 1993, 1996b, 1999, 2003a, 2003b; BYK 2011, 2012a, 2012b; BYK i RUTKIEWICZ 2017; BYK i WĘGRZYNOWICZ 2015; RENNER i MESSUTAT 2007; RUTA 2009a, 2009b; SZYSZKO 1983; ŻUK 2005.

Cel i metody

Celem poniższego opracowania jest uzupełnienie informacji dotyczących występowania przedstawicieli omawianej podrodziny na obszarze Polski Zachodniej oraz wzbogacenie ich o te elementy, które niosą ze sobą obserwacje faunistyczne. Zamieszczone poniżej informacje pochodzą z badań autorów oraz obserwacji terenowych prowadzonych na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat, a w jednym przypadku również ze kolekcji historycznych. Dla wskazania źródła informacji zastosowano następujące oznaczenia: [MB] – Marek BUNALSKI, [MP] – Marek PRZEWOŻNY, [RR] – Rafał RUTA, [SK] – Szymon KONWERSKI. O ile nie zaznaczono inaczej powyższe osoby były również bezpośrednimi obserwatorami.

W opracowaniu wykorzystano także materiały zgromadzone przez inne osoby, które oznaczono w tekście następującymi skrótami: A.K. – Antoni KUŚKA, A.M. – Andrzej MELKE, B.B-S. – Beata BOROWIAK-SOBKOWIAK, J.G. – Jerzy M. GUTOWSKI, J.K. – Jerzy KACZMAREK, J.N. – Janusz NOWACKI, J.S. – Jan SIEKIERSKI, K.K. – Krzysztof KARWOWSKI, M.D. – Marek DRZEWIECKI, M.L. – Marceł R. LEWANDOWSKI, P.S. – Paweł STACHOWIAK, P.A. – A. PRANGE, P.W. – Piotr WYSOKI, R.M. – Robert MATUSIAK, R.W. – Roman WĄSALA, S.P. – Paweł SIENKIEWICZ, U.W. – Urszula WALCZAK, W.K. – Wojciech KUBASIK.

Wszystkim wymienionym Osobom składamy serdeczne podziękowania.

Dla zachowania układu systematycznego przyjętego na początku niniejszego cyklu, nazewnictwo i zakres taksonów podano za DELLACASA i in.

(2001), a regionów zoogeograficznych za „Katalogiem Fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983).

Wyniki

Poniżej przedstawiono informacje dotyczące występowania w zachodniej Polsce 7 gatunków należących do rodzajów: *Melinopterus*, *Nialus*, *Nimbus*, *Otophorus* i *Oxyomus*.

Melinopterus prodromus (BRAHM, 1790)

Pojezierze Pomorskie: CD55 Miszek, 13 III 1979, 1 ex., brzeg Wisły, w napływkach, leg. J.G. [MB]; CE14 Tleń, 21 IX 1986, 4 exx., wypasany stok nad jeziorem, w odch. bydła [MB]; CF01 Wieżyca, 31 V 1985, 3 exx., buczyna, piaszczysta droga, w odch. końskich [MB]; VU54 Czelin: 7 X 2009 (1 ex.), 26 IV 2010 (1 ex.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; VV95 Rokita, 7 IV 1998, 9 exx., pastwisko, odch. konia, leg. S.P. [MB]; WU68 Głusko: 25 IX 1986 (4 exx.), 30 IX 1986 (1 ex.) – tereny leśne, w odch. konia, leg. J.K. [MB]; XU57 Moczele, 16 X 1986, 2 exx., leśna droga, w odch. konia, leg. J.K. [MB]; XV31 Złotów, 3 V 1997, 1 ex., żwirownia przy ul. Brzozowej [RR].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CC38 Koło: 9 V 1985 (12 exx.), 5 V 1986 (3 exx.), 30 V 1986 (3 exx.), 28 IX 1986 (6 exx.), 12 X 1986 (8 exx.) – pastwisko nad Wartą, w odch. bydła i owiec [MB]; idem, 19 V 1985, 5 exx., w odch. konia [MB]; idem, 3 V 1987, 1 ex., polna droga, pod zeschniętym błotem [MB]; idem, 6 VI 1987, 2 exx., przyleśna droga, w podsuszonych odch. bydła [MB]; idem, 12 X 1987, 1 ex. [MB]; CD02 Wilczyn, 4 IV 1999, 1 ex., leg. P.A. [MP]; WU78 rez. Stary Załom, 25 IV 2012, 1 ex. [RR]; WU93 Ostroróg, 16 V 1986, 1 ex., łąka, na kwiecie, leg. J.K. [MB]; XT19 Kraplewo, 27 X 2008, 1 ex., w żółte miski, leg. B.B.-S. [MB]; XT29 Puszczykowo, 21 V 1985, 2 exx., leśna droga, w locie, leg. P.S. [MB]; XT29 Rogalinek, 8 IV 2000, 7 exx. [MP]; XT29 Wielkopolski P.N., 14 IV 2006, 1 ex., okol. jez. Kociołek, leg. S.P. [MB]; XT36 Międzychód, 27 IV 2009, 2 exx., do światła [MB]; XT38 Rogalin: 7 V 1983 (1 ex.), 23-25 IX 1984 (50 exx.), 12 X 1984 (29 exx.), 10 IX 1985 (1 ex.), 8 X 1987 (2 exx.) – pastwisko nad Wartą, w odch. bydła i owiec [MB]; idem, 7 IV 1984, 3 exx., pastwisko nad Wartą, w odch. konia [MB]; XT39 Borówiec, 19 X 1997, 2 exx., leg. P.A. [MP]; XT56 Kołacin: 23 IX 2001 (3 exx.), 10-15 X 2001 (liczny), 29 X 2001 (1 ex.), 29 IV 2002 (1 ex.), 20 IX 2002 (1 ex.), 20 X 2003 (1 ex.) – w odch. bydła i koni, leg. J.K. [MB, MP]; XT56 Kołacin Huby, 16 XI 2001, 1 ex.,

w odch. bydła, leg. J.K. [MB]; XT56 leśn. Stawiszyn: 25-31 X 2001 (liczny), 9-10 V 2002 (12 exx.) – w odch. bydła i koni, leg. J.K. [MP]; XT56 Sebastianowo, 5-16 V 2002, liczny, w odch. bydła i koni, leg. J.K. [MB, MP]; XT56 Mchy: 14-18 X 2001 (liczny), 12 IV 2002 (5 exx.), 17 X 2002 (8 exx.) – w odch. bydła i koni, leg. J.K. [MB, MP]; XT56 Niedźwiady: 21 III 2002 (5 exx.), 30 IV 2002 (liczny), 10 V 2002 (liczny) – w odch. bydła i koni, leg. J.K. [MB]; XT56 Chwałkowo Kościelne: 20-29 IX 2002 (liczny), 2-29 X 2002 (liczny), w odch. owiec, leg. J.K. [MB, MP]; XT57 Boguszynek, 17 V 2002, 2 exx, droga leśna, w odch. konia, leg. J.K. [MB]; XT57 Gogolewo: 25 IV 2002 (liczny), 15 VI 2002 (1 ex.), 25 IX 2002 (liczny), 4 X 2002 (2 exx.) – pastwisko nad Wartą, w odch. bydła i koni, leg. J.K. [MB]; XT57 Młodzikowice, 28 X 1984, 47 exx., pastwisko nad Wartą, w odch. bydła [MB]; idem, 15 X 1987, 2 exx., pastwisko śródpolne, w odch. bydła [MB]; XT57 Sulęcinek, 29 X 1988, 3 exx., pastwisko, w odch. bydła [MB]; XT57 Solec Wlkp., 22 X 1989, 1 ex., leg. P.W. [MB]; XT67 Wolica Kozia: 11 IV – 24 VI 2002 (liczny), 4-15 X 2002 (3 exx.), 19 XI 2002 (2 exx.) – w odch. koni, leg. J.K. [MP]; XT91 Przygodzice, 4 V 1994, 1♀, leg. U.W. [SK]; XU03 Sycyn Dolny: 4 V – 17 VI 1992 (52 exx.), 5 IX – 30 X 1992 (2266 exx.), 1-23 V 1993 (59 exx.), 30 VII – 31 X 1993 (13738 exx.) – pastwisko śródleśne, w pułapki przynętowe [MB]; idem, 29 IV 2009, 4 exx., uprawa leśna, w pułapki ziemne [MB]; idem, 1 V 2013, 1 ex., leśna droga, pod odch. konia [MB]; XU03 Szamotuły vic.: 9 IV 2011 (6 exx.), 8 V 2011 (19 exx.) – dolina Samy, tereny leśne, w odch. dzików i saren [MB]; XU03 Piotrkówko, 8 V 2011, 6 exx., tereny leśne, w odch. dzików [MB]; XU04 leśn. Bugaj, 4 IV 1986, leg. J.K. [MB]; idem, 10 V 1986, 2 exx., nieużytki przyleśne, w odch. bydła, leg. J.K. [MB]; XU04 leśn. Modrak: 24 IV 1986 (4 exx.), 27 IX 1986 (1 ex.), tereny leśne, w odch. konia, leg. J.K. [MB]; XU04 leśn. Żurawiniec, 28 III 1986, 2 exx., w odch. sarny, leg. J.K. [MB]; XU04 Słoplanowo Hulsy: 28 IX 1986 (7 exx.), 28 X 1986 (10 exx.), leśna droga, w odch. konia, leg. J.K. [MB]; XU04 Piotrowo, 16 IX 1983, 1 ex., leg. J.K. [MB]; XU04 Brączewo: 5 V – 1 VI 1992 (318 exx.), 15 IX – 30 X 1992 (120 exx.), 1 V – 14 VI 1993 (89 exx.), 20 VIII – 31 X 1993 (1498 exx.) – pastwisko nad Wartą, w pułapki przynętowe [MB]; XU13 Sycyn Dolny: 26 IV 1992 (6 exx.), 10 IV 2010 (2 exx.) – leśna droga, w locie [MB]; idem, 27-30 IV 2009, 4 exx., uprawa leśna, w pułapki ziemne [MB]; idem: 25 IV 2011 (5 exx.), 1 V 2011 (2 exx.) – tereny leśne, w locie nad drogą [MB]; XU13 Osowo Stare: 3-27 V 1992 (123 exx.), 8 IX – 30 X 1992 (892 exx.), 30 IV – 6 VI 1993 (167 exx.),

1 VIII – 30 X 1993 (5801 exx.) – pastwisko śródpolne, w pułapki przyjętowane [MB]; XU13 Ruks-Młyn, 9 IV 2011, 6 exx., dolina Samicy, tereny leśne, w odch. jeleniowatych [MB]; XU19 Piła vic., 2 V 1999, 1 ex., oddz. 240, na zrębie, w odch. dzika [RR]; XU22 Sobota, 13 XI 1982, 1 ex., leg. J.K. [MB]; XU23 Oborniki, 12 V 2017, 1 ex., suche nieużytki, w czerpak [MB]; XU28 Rzadkowo, 15 X 2007, 1 ex., samolówka świetlna, leg. M.D. [MB]; XU30 Poznań-Krzesiny, 19 IV 2000, 1 ex. [MP]; XU30 Poznań-Malta, 14 VI 2004, 1♀, w pułapce lepowej na *Pinus sylvestris* [SK]; XU31 Owińska, 15 V 1989, 3 exx., pastwisko, w odch. bydła, leg. K.K. [MB]; XU31 Biedrusko, 13 V 2001, 2 exx. [MP]; XU43 Skoki, 4 III 2007, 2 exx. [MP]; YT04 Gołuchów, 17 III 1990, 1 ex., leg. A.M. [MB]; idem, 30 V 1991, 1 ex., przy soku wyciekającym z brzozy, leg. A.M. [MB]; idem, 27 IV 1997, 1 ex., skraj lasu, w odch. konia, leg. A.M. [MB].

Dolny Śląsk: XR69 Przyłęk, 8 V 1978, 2 exx., leg. A.K. [MB].

Sudety Zachodnie: WS35 Lubomierz, 30 V 1998, 1♀, w kompoście koło stodoły [SK]; WS43 Piechowice, 27 IV 1991, 1 ex., pastwisko nad Kamienną, w odch. bydła [MB]; WS75 Myślubórz, 24 IV 1991, 10 exx., pastwisko na stoku, w odch. owiec [MB], idem, 24 IV 1991, 25 exx., dąbrowa, w odch. jeleniowatych [MB].

Górny Śląsk: CB16 Nasale, IX 2002, 2 exx., w odch. jelenia, leg. R.K. [MB].

Beskid Zachodni: CA30 Golezów vic.: 10 IV 1971 (1 ex.), 11 XI 1973 (2 exx.) – góra Tuł, leg. A.K. [MB].

Saprofag ze skłonnością do koprofagii. Zasiedla odchody różnych zwierząt, najczęściej bydła i koni, obornik i rozkładające się szczątki roślinne. Występuje w różnych typach zbiorowisk, tworząc jesienią bardzo obfite populacje. W Zachodniej Polsce, podobnie jak na pozostałym obszarze kraju, jest najczęściej obserwowanym przedstawicielem rodzaju *Melinopterus* i jednym z najczęściej obserwowanych przedstawicieli podrodziny Aphodiinae.

Melinopterus reyi (REITTER, 1892)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: XU13 Ruks-Młyn, 9 IV 2011, 1♀, dolina Samicy, tereny leśne, w odch. sarny [MB].

Koprofag obligatoryjny o słabo poznanej biologii. Zasiedla odchody zwierząt hodowlanych oraz dziko żyjących. Na obszarze kraju znany z zaledwie kilku stanowisk. Powyższe stanowisko jest pierwszym stwierdzeniem tego gatunku w zachodniej części kraju.

Melinopterus sphaelatus (PANZER, 1798)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CC38 Koło, 30 V 1986, 1 ex., pastwisko nad Wartą, w odch. bydła [MB]; VT82 Matuszowice, 24 III 1973, 1 ex., na zrębie, leg. P.S. [MB].

Sudety Zachodnie: WS35 Lubomierz, 5 V 2005, 1 ex. [SK].

Górny Śląsk: CA23 Jastrzębie Zdrój, 21 VIII 1974, 1 ex., leg. A.K. [MB].

Beskid Zachodni: CA30 Golezów vic.: 10 IV 1971, 1 ex., góra Tuł, leg. A.K. [MB].

Koprofag, zasiedlający ekskrementy różnych zwierząt, głównie bydła i koni. Rzadziej spotykany wśród rozkładających się szczątków roślinnych. Zasiedla przepuszczalne podłoża na stanowiskach chłodnych i nieprzesuszonych. W Wielkopolsce obserwowany rzadko, zwykle w dolinach rzecznych oraz w pobliżu jezior i bagien.

Nialus varians (Duftschmidt, 1805)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: XU30 Poznań-Dębina, 29 IV 1932, 1 ex., nad Wartą, leg. M.L. [MB].

Saprofag ze skłonnością do koprofagii. Spotykany pod ekskrementami zwierząt, w napływkach, wśród gnijących szczątków roślinnych oraz pod wilgotnymi kawałkami drewna (BUNALSKI 1998, 1999, 2006). Z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej podawany ostatnio przez SZULCZEWSKIEGO (1922). Przedstawione powyżej informacje są pierwszymi potwierdzającymi jego występowanie w kresie międzywojennym na terenie Poznania. Od ponad 80 lat nie był jednak obserwowany na tym obszarze, stąd stanowisko to trzeba traktować jako historyczne.

Nimbus contaminatus (HERBST, 1783)

Pobrzeże Bałtyku: WA94 Jarosławiec, 15 X 1991, 1 ex., samolówka świetlna na wydmie, leg. J.N. [MB]; XA46 Czołpino, 26 IX 1991, 1♂, Słowiński P.N., samolówka świetlna na wydmie, leg. J.N. [MB]; idem, 21 IX 2003, 1 ex. [MP]; XA46 Słowiński P.N., 21 IX 1995, 1♂, na wydmie [SK].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: WT99 Porażyn, 10 IX 1997, 1 ex. [MP]; XT56 Kołacin: 10 X 2001 (1 ex.), 20 IX 2002 (38 exx.) – w odch. bydła, leg. J.K. [MB, MP]; XT56 Chwałkowo Kościelne: 22-29 IX 2002 (12 exx.), 18-22 X 2002 (11 exx.) – w odch. bydła, owiec i koni, leg. J.K. [MB, MP]; XT56 Mchy, 17 X 2002, 2 ex., leśna droga, w odch. konia, leg. J.K. [MB]; XT57 Gogolewo: 25 IX 2002 (5 exx.), 4 X 2002 (1 ex.)

– nad Wartą, w odch. bydła, leg. J.K. [MB]; XT67 Wolica Kozia, 4-11 X 2002, 8 exx., w odch. koni, leg. J.K. [MB, MP]; XU03 Sycyn Dolny: 22-30 IX 1992 (1 ex.), 6-13 X 1992 (1 ex.) – pastwisko śródleśne, w pułapki przynętowe [MB]; XU04 Brączewo: 15-22 IX 1992 (1 ex.), 9-16 IX 1993 (1 ex.), 24-30 IX 1993 (1 ex.) – pastwisko nad Wartą, w pułapki przynętowe [MB].

Śląsk Górny: CB04 Lasowice Małe, 6 IX 1993, 7 exx., pastwisko przyleśne, w odch. bydła [MB].

Koprofag, zasiedlający świeże odchody zwierząt, głównie bydła i koni. Preferuje środowiska otwarte i suche, zwykle w pobliżu wydm i dolin rzecznych. W zachodniej części Polski z pewnością nierzadki, choć z racji późnego pojawu imagines obserwowany niezbyt często.

Otophorus haemorrhoidalis (LINNAEUS, 1758)

Pojezierze Pomorskie: XU19 Piła vic., 13 VII 1998, 1 ex., „Bagno Dolaszewskie”, łąki, [RR]; XV41 Kujanki, 22-23 V 1999, 1 ex., w nwozie [RR].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CC38 Koło: 19 V 1985 (12 exx.), 9 VI 1985 (13 exx.), 30 V 1986 (5 exx.), 9 VIII 1986 (8 exx.), 4 VI 1989 (24 exx.) – pastwisko nad Wartą, w odch. bydła i owiec [MB]; idem, 6 V 1986, 1 ex., wypasany sad, w odch. bydła [MB]; XT29 Rogalinek: 29 VI 1997 (2 exx.), 3 VII 1997 (11 exx.) – pastwisko nad Wartą, w odch. bydła [MP]; XT38 Rogalin: 22 VI 1983 (4 exx.), 31 V 1984 (12 exx.), 14 VII 1984 (5 exx.), 10 VIII 1984 (1 ex.) – pastwisko nad Wartą, w odch. bydła [MB]; XT49 Kórnik, 19 V 1983, 1 ex., pastwisko, w odch. bydła [MB]; XT49 Pierzchno, 19 V 1983, 2 exx., w odch. psa [MB]; XT57 Młodzikowice: 9 VI 1984 (4 exx.), 12 VII 1984 (8 exx.) – pastwisko nad Wartą, w odch. bydła [MB]; XU03 Sycyn Dolny: 19 V – 22 IX 1992 (305 exx.), 7 V – 23 IX 1993 (133 exx.) – pastwisko śródleśne, w pułapki przynętowe [MB]; XU04 leśn. Bugaj, 13 VI 1986, 2 exx., leg. J.K. [MB]; XU04 Brączewo: 12 V – 26 VIII 1992 (1167 exx.), 14 V – 24 IX 1993 (621 exx.) – pastwisko nad Wartą, w pułapki przynętowe [MB]; XU04 Zielonagóra: 14 VI 1997 (2 exx.), 19 VI 1997 (3 exx.) – pastwisko nad Wartą, w odch. bydła [SK]; XU13 Osowo Stare: 27 V – 15 IX 1992 (137 exx.), 14 V – 6 IX 1993 (110 exx.) – pastwisko śródpolne, w pułapki przynętowe [MB]; XU32 Murowana Goślina vic., 21 VI 1874, 2 exx., jez. Głębozec, w odch. bydła, leg. P.S. [MB].

Beskid Zachodni: CA30 Golezów vic.: 20 VI 1987, 1 ex., góra Tuł, pastwisko, w odch. owiec [MB].

Koprofag, zasiedlający głównie świeże odchody bydła i owiec. Mimo, iż preferuje środowiska otwarte, nie unika jednak obszarów leśnych, gdzie spotykany bywa na wypasanych polanach i obrzeżach drzewostanów. W Polsce Zachodniej tworzy lokalnie obfite populacje, zwłaszcza w okresie wiosenno-letnim.

Oxyomus sylvestris (SCOPOLI, 1763)

Pojezierze Pomorskie: XU19 Piła vic., 9 V 2000, 1 ex., „Bagno Dolaszewskie” [RR].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: BC40 Kościelna Wieś, 7 V 1990, 1 ex., leg. A.M. [MB]; CC38 Koło, 3 V 1987, 1 ex., polna droga, w locie [MB]; CC38 Dzierawy, III 1994, 1 ex., leg. R.M. [MP]; CD41 Topólka: 30 VIII 2000 (1 ex.), 4 X 2000 (1 ex.), leg. J.S. [MP]; XT28 Mosina vic., 2 XII 2008, 1 ex., las mieszany, w pułapki ziemne, leg. S.P. [SK]; XT29 Puszczykowo, 7 V 1985, 1 ex., bór świeży, leg. P.S. [MB]; XT29 Komorniki, 20 VI 2002, 6 exx., do światła, leg. W.K. [MB]; XT67 Wolica Kozia, 13V 2003, 4 exx., leg. J.K. [MP]; XU03 Sycyn Dolny: 4 V – 30 IX 1992 (49 exx.), 1-31 V 1993 (5 exx.) – pastwisko śródleśne, w pułapki przynętowe [MB]; XU04 Brączewo: 12 V – 27 VI 1992 (38 exx.), 4 VII – 26 VIII 1992 (5 exx.), 1-28 V 1993 (17 exx.), 5-14 VI 1993 (1 ex.) – pastwisko nad Wartą, w pułapki przynętowe [MB]; XU11 Lusowo, 20 IV 2003, 1 ex., przy zabudowaniach gospodarczych, w locie [SK]; XU13 Osowo Stare: 3 V – 23 VII 1992 (175 exx.), 5-12 VIII 1992 (1 ex.), 22-28 IX 1992 (1 ex.), 7-30 V 1993 (22 exx.) – pastwisko śródpolne, w pułapki przynętowe [MB]; XU15 Połajewo, 31 VII 1992, 1 ex. w wypluwce sowy, leg. J.K. [MB]; XU20 Poznań-Ogrody: 14 V 2011 (1 ex.), 6-8 VI 2014 (1 ex.) – ogród UP w Poznaniu, samołówka świetlna [MB]; XU22 Biedrusko vic., 13 VI 2006, 1 ex., poligon wojskowy, grąd, na martwej świni [SK]; XU30 Poznań-Dębina, 12 V 1985, 1 ex., aleja klonowa, w locie [MB]; XU31 Poznań-Miłostowo, 10 V 1985, 2 exx., skraj młodnika sosnowego, słoneczne popołudnie, w locie [MB]; XU31 Poznań-Winogrady, 8 V 1990, 5 exx., Park Cytadela, suche zbocze, z odch. królików [MB].

Sudety Zachodnie: WS35 Lubomierz, 5 V 2005, 1 ex., przy zabudowaniach gospodarczych [SK]; WS43 Piechowice, 27 IV 1991, 4 exx., pastwisko nad Kamienną, w oborniku [MB].

Saprofag, ze skłonnością do koprofagii fakultatywnej. Obserwowany najczęściej wśród rozkładających się szczątków roślinnych i w przesuszonych odchodach zwierząt. Zasiedla różne typy środowisk otwartych. W zachodniej części kraju szeroko rozsielony i miejscami dosyć liczny.

Podsumowanie

Zaprezentowane materiały chorologiczne odnoszą się do 7 gatunków z 5 rodzajów należących do podrodziny Aphodiinae. Część z omawianych gatunków jest szeroko rozmieszczona na analizowanym obszarze Polski, są to: *Melinopterus prodromus* (BRAHM), *Nimbus contaminatus* (HBST), *Otophorus haemorrhoidalis* (L.) i *Oxyomus sylvestris* (SCOP.). Pozostałe gatunki są w Polsce Zachodniej obserwowane rzadko. Na szczególną uwagę zasługuje pierwsze odnotowanie w tej części kraju *Melinopterus reyi* (REITT.) oraz potwierdzenie występowania w przeszłości w Poznaniu *Nialus varians* (DUFT.).

SUMMARY

The above chorological material concerns 7 species from 5 genera belonging to the subfamily Aphodiinae. Part of the species discussed is widely distributed in the analysed area of Poland, and these are the following: *Melinopterus prodromus* (BRAHM), *Nimbus contaminatus* (HBST), *Otophorus haemorrhoidalis* (L.), and *Oxyomus sylvestris* (SCOP.). The remaining species are rarely observed in Western Poland. Worth noting is the first record of *Melinopterus reyi* (REITT.) from the western region of Poland as well as the confirmation of occurrence of *Nialus varians* (DUFT.) in the past in Poznań.

PIŚMIENNICTWO

- BAJERLEIN D. 2004: Koprofagiczne żukowate (Coleoptera: Scarabaeidae) okolic Rokietnicy koło Poznania. Badania Fizjograficzne nad Polską Zachodnią, **50**: 53-56.
- BAJERLEIN D. 2011: Seasonal abundance and infestation of deutonymphs of *Uropoda orbicularis* (Müller, 1776) (Acari: Mesostigmata) phoretic on coprophilous beetles (Scarabaeidae, Geotrupidae, Aphodiidae, Hydrophilidae, Histeridae). International Journal of Acarology, **37** (3): 216-227.
- BARAUD J. 1992: Coléoptères Scarabaeoidea d'Europe. Faune de France et régions limitrophes, **78**: 1-856 ss., 11 tab.
- BUNALSKI M. 1993: Fauna wybranych grup owadów (Insecta) Puszczy Bukowej koło Szczecina. 2. Chrząszcze z nadrodziny żuków (Coleoptera, Scarabaeoidea). Wiadomości Entomologiczne, **12** (2): 81-91.
- BUNALSKI M. 1996a: Nowe trendy w systematyce rodzinowej żuków (Coleoptera, Scarabaeoidea) a nazewnictwo wernakularne. Biuletyn Entomologiczny, **4** (16): 8-9.

- BUNALSKI M. 1996b: Żuki koprofagiczne (Coleoptera, Scarabaeoidea) okolic Szamotuł. Cz. I. Analiza faunistyczna. Wiadomości Entomologiczne, **15** (3): 139-146.
- BUNALSKI M. 1998: Żuki koprofagiczne (Coleoptera: Scarabaeoidea) pastwiska w Uhańce koło Dorohuska. Wiadomości Entomologiczne, **17** (2): 122.
- BUNALSKI M. 1999: Die Blatthornkäfer Mitteleuropas (Coleoptera, Scarabaeoidea). Bestimmung – Verbreitung – Ökologie. Slamka Edition, Bratislava. 80 ss.
- BUNALSKI M. 2003a: Chrząszcze z nadrodziny żuków (Coleoptera, Scarabaeoidea) rezerwatu leśno-stepowego „Bielinek” nad Odrą oraz jego okolic. Rocznik Naukowy Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”, **7**: 123-132.
- BUNALSKI M. 2003b: Chrząszcze z nadrodziny żuków (Coleoptera, Scarabaeoidea) Karkonoszy. Rocznik Naukowy Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”, **7**: 133-141.
- BUNALSKI M. 2006: Żuki (Coleoptera: Scarabaeoidea) wschodnich rubieży Polski. Studium faunistyczno-ekologiczne części północnej i środkowej. Rozprawy Naukowe AR w Poznaniu, **376**: 1-133.
- BUNALSKI M., KONWERSKI Sz., PRZEWOŹNY M., RUTA R., WĄSALA R. 2016: Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy (Coleoptera) Zachodniej Polski. Część 10. Scarabaeidae, Aphodiinae: *Acrossus*, *Agoliinus*, *Agrilinus*, *Aphodius*. Wiadomości Entomologiczne, **35** (4): 197-211.
- BUNALSKI M., KONWERSKI Sz., PRZEWOŹNY M., RUTA R., WĄSALA R. 2017: Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy (Coleoptera) Zachodniej Polski. Część 11. Scarabaeidae, Aphodiinae: *Bodilus*, *Calamosternus*, *Chilothorax*, *Colobopterus*. Wiadomości Entomologiczne, **36** (4): 195-205.
- BUNALSKI M., KONWERSKI Sz., PRZEWOŹNY M., RUTA R. 2018: Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy (Coleoptera) Zachodniej Polski. Część 12. Scarabaeidae, Aphodiinae: *Esymus*, *Euorodalus*, *Eupleurus*, *Limarus*, *Liothorax*. Wiadomości Entomologiczne, **37** (1): 23-31.
- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1983: Chrząszcze Coleoptera. Scarabaeoidea, Dascilloidea, Byrrhoidea i Parnoidea. Katalog Fauny Polski. XXIII, **9**: 1-294.
- BYK A. 2011: Wpływ sposobu przygotowania gleby na zgrupowania chrząszczy (Coleoptera) występujące na uprawach leśnych założonych na gruntach porolnych. Sylwan, **155** (9): 622-632.
- BYK A. 2012a: Abundance and composition of coprophagous Scarabaeidae (Coleoptera: Scarabaeoidea) in the developmental cycle of pine stands in Człuchów Forest (NW Poland). Baltic Journal of Coleopterology, **12** (2): 127-144.
- BYK A. 2012b: Nowe stanowiska niektórych krajowych gatunków chrząszczy z rodziny Scarabaeidae (Coleoptera). Wiadomości Entomologiczne, **31** (2): 121-123.
- BYK A., RUTKIEWICZ A. 2017: Liczebność i skład gatunkowy koprofagicznych poświętników w cyklu odtworzeniowym drzewostanów sosnowych w Lasach Człuchowskich (Pojezierze Pomorskie). Sylwan, **161** (9): 781-792.

- BYK A., WĘGRZYNOWICZ P. 2015: The structure and seasonal dynamics of coprophagous Scarabaeoidea (Coleoptera) communities in later developmental stages of pine stands in NW Poland. *Journal of the Entomological Research Society*, **17** (3): 39-57.
- DELLACASA, G., BORDAT P., DELLACASA M. (2000) 2001: A revisional essay of world genus-group taxa of Aphodiinae. *Memorie della Società Entomologica Italiana*, **79**: 1-482.
- RENNER L., MESSUTAT J. 2007: Untersuchungen zur Käferfauna der Umgebung von Skwierzyna im westlichen Polen (Wielkopolska). *Coleo*, **8**: 16-20 + 2 Tab.
- RUTA R. 2009a: Chrząszcze (Insecta: Coleoptera) Rynny Jezior Kuźnickich ze szczególnym uwzględnieniem rezerwatu przyrody „Kuźnik”. (ss. 150-177) [W:] P.M. OWSIANNY (red.): Rynna Jezior Kuźnickich i rezerwat przyrody Kuźnik – bioróżnorodność, funkcjonowanie, ochrona i edukacja. Muzeum Stanisława Staszica, Piła. 251 ss.
- RUTA R. 2009b: Materiały do znajomości zgrupowań chrząszczy (Insecta: Coleoptera) Rynny Jezior Kuźnickich. (ss. 178-183) [W:] P.M. OWSIANNY (red.): Rynna Jezior Kuźnickich i rezerwat przyrody Kuźnik – bioróżnorodność, funkcjonowanie, ochrona i edukacja. Muzeum Stanisława Staszica, Piła. 251 ss.
- STEBNICKA Z. 1976: Chrząszcze – Coleoptera, Żukowate – Scarabaeidae, Grupa podrodzin: Scarabaeidae Iaparosticti. *Klucze do Oznaczania Owadów Polski*, Warszawa, XIX, **28a**: 1-139.
- SZULCZEWSKI J.W. 1922: Chrząszcze Wielkopolski. *Prace Komisji Matematyczno-Przyrodniczej, Serja B*, **1** (3-4): 183-242.
- SZYSZKO J. 1983: Scarabaeidae. (ss. 112-116) [W:] A. SZUJECKI (red.): *The process of forest soil macrofauna formation after afforestation of farmland*. Warsaw Agricultural University Press, Warsaw, 196 ss.
- ŻUK K. 2005: Koprofagiczne żukowate (Coleoptera: Scarabaeoidea) pastwiska w Jarach na Wzgórzach Trzebnickich. *Wiadomości Entomologiczne*, **24** (3): 153-164.